

УДК 329:79
ББК 66.49(0)6
С-17

Самойлов О.Ф., м Київ

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кожен видатний спортсмен асоціюється із країною, яку він представляє. Посідаючи високі місця на змаганнях, спортсмени прославляють не лише самих себе, а й країну, яка створює умови для розвитку їхніх талантів. Крім того, спортивні події є унікальним форумом для переговорів, адже там збираються високі посадовці з багатьох держав, що можуть у неформальній обстановці обговорити міжнародні питання. Важливе міжнародне значення мають також і спортивні організації. Спорт іде пліч-о-пліч із дипломатією. Історія налічує чимало прикладів, які ілюструють їх взаємозалежність і вплив. Тому спорт не може залишитись осторонь міжнародного життя і є дієвим інструментом здійснення політичних, економічних, культурних і гуманітарних цілей.

У статті розглядається та аналізується роль і місце феномену так званої «спортивної дипломатії» в історії міжнародних відносин, її вплив на розв'язання міжнародних конфліктів у певний історичний проміжок часу. Робиться ретроспективний аналіз спортивної дипломатії від Античності до сьогодення, особливого значення надається періоду ХХ століття. Як окремий елемент спортивної дипломатії, автор розглядає вплив футболу на міжнародні відносини.

Досліджується вплив особистості на спортивну дипломатію.

Ключові слова: дипломатія, міжнародні відносини, Чемпіонат світу з футболу, FIFA, Олімпійські ігри.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Актуальність може бути продиктована недостатньою кількістю публікацій на дану тематику в українському науковому просторі та нерозкритістю тематики спортивної дипломатії в цілому. У подальшому робота може бути використана як матеріал для підготовки студентських наукових робіт.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою для написання статті слугували роботи переважно західних дослідників, зокрема С. Мюррея [4]. Серед українських дослідників даної тематики цікавими є дослідження І. Грідіної [3], С. Кулика [1] та В. Войтюка [12].

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження впливу спортивної дипломатії в її різноманітних варіантах на формування міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зародження фізичної культури та спорту пояснює низка наукових теорій, однак у контексті нашого дослідження актуальною є так звана «теорія війни», запропонована англійським філософом Едмундом Берком [13]. Ця теорія розглядає спорт як засіб розвитку фізичної форми та навичок, які необхідні для ведення бою.

Багато прикладів печерного мистецтва, які нині вже відкриті археологами та істориками, містять зображення ритуальних церемоніальних сцен. Незважаючи на те, що дії, зафіксовані на цих зображеннях, не можна зарахувати тільки до сучасного поняття про спорт, усе ж можна дійти висновку, що вже тоді існували заняття і ритуали, що нагадують спортивну діяльність. Ці зображення, знайдені у Франції, Африці та Австралії, були зроблені 30 000 років тому. Діяльність, схожа на спорт, існувала в Китаї вже за 4000 тис. років до н.е. Низку артефактів на спортивну тематику залишила історикам шумерська цивілізація і т. д.

Однак найцікавішим, безумовно, є період Давньої Греції. У Стародавній Греції існувала велика різноманітність видів спорту. Найбільшого розвитку набули різноманітні види боротьби, біг, метання диска і змагання на колісницях. Можемо стверджувати, що військова культура і військове мистецтво у стародавніх греків мали безпосередню причетність до спорту.

У період від 776 року до н.е до 393 року н.е. греки проводили Олімпійські ігри на честь Зевса. Саме вони були символом єдності грецьких міст-держав і їхньої культури. На час проведення ігор усі війни в усій Елладі припинялися. Так виник один із принципів спортивної дипломатії. Окрім Олімпійських ігор, міждержавний характер мали також засновані у VI столітті до н. е. Піфійські, Немейські та Істмійські ігри [14]. Пізніше, уже в період римського панування над Грецією, до масштабних спортивних заходів додалися засновані Октавіаном Акційські ігри і засновані Доміціаном Капітолійські ігри [там само], однак зазначимо, що в римський період в цілому спорт перестав носити масовий характер.

У Центральній Америці, зокрема серед ольмеків, у XIV столітті до н. е. набула розвитку Мезоамериканська гра у м'яч, яка називалася «тлачтлі». Існували різні види гри, у яких дозволялося бити м'яч різними частинами тіла або ж ключкою. Знайдені ігрові майданчики з укріпленими на різних кінцях на великій висоті кільцями вказують на можливе існування подібності сучасного баскетболу. Гра в м'яч використовувалася народами Америки для з'ясування спірних питань (серед іншого суперечок за територію) і часто носила ритуальний характер, насамперед за часів розквіту культури майя; поразка в грі могла обернутися смертю для тих, хто програв – їх приносили в жертву.

Цікавою є історія виникнення і розвитку футболу.

Історія футболу, а точніше ігор, подібних до сучасного футболу, бере свій початок ще з Античних часів – найвідомішим варіантом цієї гри є гарпаstum. Однак, уперше гра з м'ячем, який потрібно без застосування рук забити у

ворота, з'явилась у Китаї близько 5 тисяч років до нашої ери – у період правління «жовтого імператора» Цинь Ши Хуанді.

У Європі ігри з м'ячем набули особливої популярності у вікторіанській Англії. Саме там зародився сучасний футбол – гра мільйонів, найпопулярніший нині вид спорту – зі створенням 1863 року в Лондоні Футбольної асоціації Англії.

Для Англії футбол став одним з елементів державної ідеології та аспектом поширення своєї могутності по всьому світу. Англійські моряки також поширювали нову гру, і саме вони засновували популярні та відомі нині футбольним уболівальникам футбольні клуби – «Дженоа» (Генуя, Італія), «Ньюел Олд Бойз» (Аргентина), «Барселона» (Іспанія) та інші.

Найстарішими національними збірними з футболу є команди Англії та Шотландії – нації, які мають дуже давню історію міжнародної ворожнечі. Саме вони 1872 року провели найперший міжнародний товариський матч з футболу.

До речі, зауважимо, що під час проведення Олімпійських ігор Велика Британія представлена єдиною командою, об'єднаною Британським прапором, Union Jack, що ж стосується футбольних змагань під егідою FIFA та UEFA – тут кожна із чотирьох історичних областей Великої Британії представлена як окрема національна збірна.

Існує твердження, що спорт загалом і футбол, зокрема, перебувають поза політикою, а Всесвітня футбольна асоціація FIFA навіть виключає з офіційних змагань під своєю егідою ті національні збірні, де чинна влада починає втручатись у футбол. Однак спробуємо з'ясувати, чи дійсно це так.

Почнемо з футболу і розглянемо кілька найяскравіших прикладів втручання політики у футбол на прикладі чемпіонатів світу з футболу.

Чемпіонат світу з футболу 1934 року в Італії.

Цей чемпіонат світу в Італії був лише другим в історії футболу. Для італійців він мав таке ж значення, як для гітлерівської Німеччини Олімпіада 1936 року: це була можливість для країни показати досягнення фашизму. Тому до турніру Італія готувалася з імперським розмахом. Але замінка

вийшла вже на стадії організації: приїжджати до країни відмовилися майже всі латиноамериканські команди. Пов'язано це було зовсім не з неприйняттям режиму Муссоліні, а з образою латиноамериканців на Італію через її відмову приїжджати на перший чемпіонат світу до Уругваю 1930 року. Тоді турнір проводився вперше. Багато сильних європейських команд просто відмовилися везти своїх зірок через океан до маленької бідної латиноамериканської країни Уругвай. З великими труднощами глава FIFA Жюль Ремі умовив взяти участь у турнірі Францію, Югославію, Бельгію і Румунію. Італія, на той момент одна з найсильніших за складом європейських команд, відмовилася їхати до Уругваю мало не першою. Південноамериканці образились і через чотири роки вирішили помститися.

У підсумку в Італію з Південної Америки приїхали тільки бразильці та аргентинці, але і вони вибули в першому ж раунді змагання. Італійці стали чемпіонами. До речі, як і Уругвай за 4 роки до цього в себе вдома [12].

Чемпіонат світу з футболу 1958 року у Швеції.

Чемпіонат світу в Швеції став для FIFA багато в чому революційним. Для відбіркового турніру були введені континентальні зони: UEFA в Європі, CONMEBOL в Південній Америці, CAF і AFC – для Африки та Азії.

В азійській кваліфікаційній зоні разом з арабськими та іншими мусульманськими країнами виявився Ізраїль. Футбольні чиновники тоді наївно вважали, що політичні розбіжності обійдуть футбол стороною. Ізраїль внесли в AFC чисто за географічним принципом. Усе це відбувалося на тлі Суецької кризи, коли ізраїльська армія зайняла значну частину єгипетської території. Багато мусульманських країн як і раніше відмовлялися визнавати Ізраїль як державу. Зрештою матчі з ізраїльською командою по черзі бойкотували всі суперники на відбіркового етапі: Туреччина, Індонезія, Єгипет і Судан.

Утім, пробитися на підсумковий турнір Ізраїлю це не допомогло. У стикових матчах він програв Уельсу. Після такого

масового бойкоту у FIFA від гріха подалі перевели Ізраїль з азійської відбіркової зони до європейської, де він грає донині.

Чемпіонат світу з футболу 1966 року в Англії.

1960 рік увійшов в історію як «рік Африки». На карті світу з'явилося 17 нових африканських держав. Протягом декількох наступних років майже всі вони обзавелися власними футбольними федераціями і стали членами ФІФА. Їх вплив швидко зростав: 1962 року на прохання Африканського футбольного союзу від участі у турнірах під егідою FIFA була відсторонена Південна Африка (через політику апартеїду).

Однак, незважаючи на швидке збільшення африканської відбіркової зони, головна футбольна організація не стала збільшувати кількість квот для континенту на ЧС. У FIFA підсумували, що африканські команди ще занадто слабкі, щоб скласти реальну конкуренцію європейським і американським грандам. Тому, згідно з правилами, переможець африканської кваліфікації повинен був грати за вихід на чемпіонат світу з переможцем відбору Азії чи Океанії. Це обурило африканські команди, які в знак протесту відмовилися брати участь у турнірі.

Чемпіонат світу з футболу 1974 року в Німеччині.

Збірна СРСР не змогла пробитися на турнір напряму і потрапила на стикові матчі зі збірною Чилі. Перша гра в Москві закінчилась із нічийним рахунком 0:0, а на матч-відповідь радянська команда просто не полетіла.

1973 року в Чилі відбувся державний переворот. Військові на чолі з Аугусто Піночетом відсторонили від влади уряд соціалістів і вбили президента Сальвадора Альєнде. На стадіоні «Сантьяго», де повинна була пройти повторна гра, відбувалися страсти прихильників лівого руху. СРСР звернувся з офіційним запитом до FIFA з проханням перенести гру на інший стадіон. FIFA відповіла відмовою. Радянські футболісти на гру не полетіли, проте вона все одно відбулася. Чилійські футболісти символічно вийшли на поле і закотили м'яч у порожні ворота. Чилі віддали технічну перемогу з рахунком 2:0.

Чемпіонат світу з футболу 1982 року в Іспанії.

1982 року за кілька місяців до ЧС між Аргентиною і Великою Британією почалася Фолклендська війна. Збірні з обох країн повинні були взяти участь у чемпіонаті світу. Якщо в Аргентині на можливу зустріч з англійцями реагували порівняно спокійно, то в Лондоні політики щосили обговорювали можливість зняття всіх трьох британських команд з футбольного турніру. Британська влада побоювалася можливих масових заворушень на матчах і провокацій з боку іспанських уболівальників, які, як вважалося, підтримують латиноамериканців. У парламенті йшли гарячі обговорення можливості участі збірних на турнірі.

Рішення про участь Лондон ухвалив в останній момент. До початку турніру британські війська змогли відбити Фолклендські острови в аргентинців. У день початку турніру Маргарет Тетчер заявила про перемогу у війні, а всі британські збірні вирушили на турнір [2]. Щоправда, з командою Аргентини вони там так і не зустрілися. Зустріч відбулася 4 роки потому – 22 червня 1986 року у чвертьфінальному матчі Чемпіонату світу з футболу, який проходив у Мексиці; на 51-й хвилині чвертьфінального матчу одіозний нападник збірної Аргентини забив у ворота збірної Англії один з найвідоміших голів в історії футболу, який отримав назву «рука Бога». Гол був забитий рукою, а сам Марадона назвав його Божою карою англійцям за Фолклендські (*arg.* – Мальвінські) острови.

Велика політика почала активно втручатись у спорт, починаючи з Олімпійських ігор 1936 р. в Берліні (Олімпійські ігри у сучасному форматі були відновлені 1896 року П'єром де Кубертенем), а Адольф Гітлер став першим політиком в історії, який приділяв величезну увагу спорту як головному елементу пропаганди. Гітлеру вдалося використати ту Олімпіаду для пропаганди німецької міці, а команда Німеччини виборола 33 медалі у загальнокомандному заліку. Окрім того, Гітлер пішов на значні ідеологічні поступки, дозволивши, наприклад, брати участь в Олімпіаді темношкірим олімпійцям. Що ж стосується футболу, то Німеччина програла олімпійській команді Норвегії – це був перший з двох футбольних матчів, які відвідав Гітлер за

все своє життя – другий 1942 року, товариський матч проти Швеції, який німці також програли.

Уже в наші дні на тлі розпалювання ворожнечі в Україні та напередодні анексії Криму, в лютому 2014 року В. Путін відкриває зимову олімпіаду в Сочі і заробляє політичні очки. Російському електорату слід було продемонструвати, що Росія є найсильнішою державою і в спорті.

За 2 роки після сочинського тріумфу розпочалося найгучніше розслідування в історії спорту, яке закінчилося безпрецедентною ганьбою для країни-організатора ігор. Всесвітнє антидопінгове агентство звинуватило Росію в тому, що понад тисяча її спортсменів було задіяно у схемі вживання допінгу. РФ позбавили 11 медалей і вона втратила 1-ше загальнокомандне місце. Наступним кроком стало недопущення російської команди з легкої атлетики до участі в літніх Олімпійських іграх 2016 року в Ріо-де-Жанейро, а наприкінці 2017 року російську олімпійську збірну позбавили права участі в зимовій олімпіаді 2018 року у Пхенчхані, а міністра спорту В. Мутка було дискваліфіковано довічно.

Очікувалося, що Путін вчинить так само, як свого часу вчинило радянське керівництво – бойкотувавши літні Олімпійські ігри 1984 року в Лос-Анджелесі, що, у свою чергу, стало відповіддю на бойкот Олімпіади'80 Західними державами. Як відомо, Олімпіада'80 зрештою перетворилася на внутрішні змагання держав Соціалістичного табору, а до Лос-Анджелеса не поїхали майже всі сателіти СРСР, серед них і збірна НДР, яку того часу найчастіше звинувачували у вживанні допінгу.

Але, попри очікування багатьох росіян, В. Путін усе ж дозволив виступати олімпійській команді Росії під нейтральним олімпійським прапором.

Головна причина цього – на думку багатьох експертів – чемпіонат світу з футболу, на який за традицією мають приїхати керівники держав-учасниць, аби повболівати за свою команду, що може стати дуже важливим PR для Росії на міжнародному рівні, насамперед, якщо згадати, що Росія та Катар були звинувачені в «купівлі» права на проведення ЧС з футболу 2018

р. та 2022 р. відповідно, а экс-президент FIFA Йозеф Блаттер зізнався, що РФ отримала право на проведення ЧС унаслідок таємної змови.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Слід зазначити, що Путін так само, як і свого часу Гітлер, абсолютно байдужий до футболу. Загальновідомо, що йому набагато ближчими є дзюдо та хокей. Але нині соціальна роль футболу настільки висока, що його важко порівняти із будь-яким іншим видом спорту. У новітній історії ще не було президента чи прем'єр-міністра, який би не відвідав вирішальний матч національної збірної команди своєї країни.

1986 року американським медіамагнатом Тедом Тернером було започатковано «Ігри доброї волі», які мали стати альтернативою Олімпійським іграм.

Згадаємо також і колишню зірку та чемпіона Національної баскетбольної асоціації епатажного Деніса Родмана, який самотужки намагався вирішити конфлікт між США та КНДР, оголосивши себе другом північнокорейського лідера Кім Джон Ина, виголосивши йому привселюдну підтримку і здійснив декілька візитів до Пхеньяна [10].

Отже, можемо стверджувати, що спортивна дипломатія має, на нашу думку, ідеологічне підґрунтя, що надає великого виховного впливу. Для того, щоб розуміти особливості розвитку спортивної дипломатії і спорту в наші дні і всю складність міжнародних спортивних відносин потрібно добре знати особливості розвитку спортивної дипломатії в суспільних формаціях, що передували нашому часу, розуміти загальні закони їхнього розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулик С.М. Спорт і дипломатія – у пошуках спільного URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015/05/> (дата звернення: 10.02.2019)
2. Политика с мячом. Кто и почему бойкотировал Чемпионат мира по футболу URL:

http://www.aif.ru/sport/football/politika_s_myachom_kto_i_pochemu_boykotiroval_chempionat_mira_po_futbolu (дата звернення: 10.02.2019)

3. Грідіна І., Д. Куц. Спортивна дипломатія України: поразки і перемоги *Історичні і політологічні дослідження*. 2013. № 4. С. 332–341. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lipd_2013_4_41 (дата звернення: 09.02.2019).

4. Murray S. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. URL: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf> (дата звернення: 07.02.2019).

5. Боголюбова Н.М., Николаева Ю.В. Спорт в палитре международных отношений: гуманитарный, дипломатический и культурный аспекты. СПб., 2011. 320 с.

6. IRIS – Institut de Relations Internationales et Stratégiques URL: <http://www.iris-france.org/chercheurs/pim-verschuuren/> (дата звернення: 10.02.2019).

7. Международный олимпийский комитет как актор гуманитарного сотрудничества URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-292X_2011_8-1_09.pdf (дата звернення: 10.02.2019).

8. Крикетная дипломатия, или Параллельная реальность современного большого спорта URL: http://school12bal.ucoz.ru/news/kriketnaja_diplomatija_ili_parallelnaja_realnost_sovremennogo_bolshogo_sporta/2013-04-17-97 (дата звернення: 07.02.2019).

9. Los Angeles Times “When 'the little ball moved the big ball' four decades ago” URL: <http://articles.latimes.com/2011/jul/08/sports/la-sp-ping-pong-diplomacy-20110709> (дата звернення: 10.02.2019).

10. Вести.Ru: Американский баскетболист Деннис Родман снова посетит Пхеньян URL: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=1168428> (дата звернення: 09.02.2019).

11. Вести.Ru: Баскетбольная дипломатия: Деннис Родман подготовил подарок Ким Чен Ыну URL:

<http://www.vesti.ru/doc.html?id=1169632> (дата звернення: 09.02.2019).

12. Футбольні мундіалі: від великого до смішного URL: <https://2018.football.ua/news/article/357740-futbolni-mundiali-vid-velikogo-do-smishnogo-chastina-i-urugvajj-1930.html> (дата звернення: 09.02.2019).

13. Едмунд Берк URL: <https://www.britannica.com/biography/Edmund-Burke-British-philosopher-and-statesman> (дата звернення: 10.02.2019).

14. Нефедов С. История Древнего мира. М.: Владос, 1996. 389 с.

REFERENCES

1. Kulyk S.M. Sport i dyplomatiya – u poshukakh spil'noho URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015/05/> (data zvernennya: 10.02.2019)

2. Polytyka s myachom. Kto y pochemu boykotyrovat Chempyonat myra po futbolu URL: http://www.aif.ru/sport/football/politika_s_myachom_kto_i_pochemu_boykotiroval_chempi_onat_mira_po_futbolu (data zvernennya: 10.02.2019)

3. Hridina I., D. Kuts. Sportyvna dyplomatiya Ukrayiny: porazky i peremohy Istorychni i politolohichni doslidzhennya. 2013. № 4. S. 332–341. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Iipd_2013_4_41 (data zvernennya: 09.02.2019).

4. Murray S. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. URL: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf> (data zvernennya: 07.02.2019).

5. Bogolyubova N.M., Nikolayeva YU.V. Sport v palitre mezhdunarodnykh otnosheniy: gumanitarnyy, diplomaticheskyy i kul'turnyy aspekty. SPb., 2011. 320 s.

6. IRIS - Institut de Relations Internationales et Stratégiques URL: <http://www.iris-france.org/chercheurs/pim-verschuuren/> (data zvernennya: 10.02.2019).

7. Mezhdunarodnyy olimpiyskiy komitet kak aktor gumanitarnogo sotrudnichestva URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-292X_2011_8-1_09.pdf (data zvernennya: 10.02.2019).
8. Kriketnaya diplomatiya, ili Parallelnaya real'nost' sovremennogo bol'shogo sporta URL: http://school12bal.ucoz.ru/news/kriketnaja_diplomatija_ili_parallelnaja_realnost_sovremennogo_bolshogo_sporta/2013-04-17-97 (data zvernennya: 07.02.2019).
9. Los Angeles Times "When 'the little ball moved the big ball' four decades ago" URL: <http://articles.latimes.com/2011/jul/08/sports/la-sp-ping-pong-diplomacy-20110709> (data zvernennya: 10.02.2019).
10. Vesti.Ru: Amerikanskiy basketbolist Dennis Rodman snova posetit Pkhen'yan URL: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=1168428> (data zvernennya: 09.02.2019).
11. Vesti.Ru: Basketbol'naya diplomatiya: Dennis Rodman podgotovil podarok Kim Chen Ynu URL: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=1169632> (data zvernennya: 09.02.2019).
12. Futbol'ni mundiali: vid velykoho do smishnoho URL: <https://2018.football.ua/news/article/357740-futbolni-mundiali-vid-velikogo-do-smishnogo-chastina-i-urugvajj-1930.html> (data zvernennya: 09.02.2019).
13. Yedmund Berk URL: <https://www.britannica.com/biography/Edmund-Burke-British-philosopher-and-statesman> (data zvernennya: 10.02.2019).
14. Nefedov S. Istoriya Drevnego mira. M.: Vlados,1996. 389 s.

Samoylov O.F. Sport diplomacy as a factor in the formation of international relations. Each outstanding athlete is associated with the country he represents. Ranking high places in competitions, athletes glorify not only themselves but also the country that creates the conditions for the development of their talents. In addition, sporting events are a unique forum for talks, as there are high officials from many states who can discuss international issues in an informal setting. Sports organizations are also important internationally. Sport goes hand in hand with diplomacy. History has a lot of examples illustrating their interdependence and influence.

Therefore, sport cannot remain aside from international life and is an effective tool for pursuing political, economic, cultural and humanitarian goals.

The article examines and analyzes the role and place of the phenomenon of so-called sports diplomacy in the history of international relations, its influence on the resolution of international conflicts over a certain historical period of time. A retrospective analysis of sports diplomacy from the Antiquity to the present is underway, with particular attention given to the period of the twentieth century. As an element of sports diplomacy, the author examines the influence of football on international relations.

The influence of personality on sports diplomacy is studied

Keywords: *diplomacy, international relations, FIFA World Cup, FIFA, Olympic Games.*

Самойлов О.Ф. Спортивная дипломатия как фактор формирования международных отношений. *Каждый выдающийся спортсмен ассоциируется со страной, которую он представляет. Занимая высокие места на соревнованиях, спортсмены прославляют не только самих себя, но и страну, которая создает условия для развития их талантов. Кроме того, спортивные события являются уникальным форумом для переговоров, ведь там собираются высокие должностные лица из многих государств, которые могут в неформальной обстановке обсудить международные вопросы. Важное международное значение имеют также и спортивные организации. Спорт идет бок о бок с дипломатией. История насчитывает немало примеров, иллюстрирующих их взаимозависимость и влияние. Поэтому спорт не может оставаться в стороне международной жизни и является действенным инструментом осуществления политических, экономических, культурных и гуманитарных целей.*

В статье рассматривается и анализируется роль и место феномена так называемой «спортивной дипломатии» в истории международных отношений, ее влияние на решение международных конфликтов в определенный исторический

промежуток времени. Делается ретроспективный анализ спортивной дипломатии от Античности до наших дней, особое внимание уделяется периоду XX века. Как отдельный элемент спортивной дипломатии, автор рассматривает влияние футбола на международные отношения.

Исследуется влияние личности на спортивную дипломатию.

Ключевые слова: *дипломатия, международные отношения, Чемпионат мира по футболу, FIFA, Олимпийские игры.*